

*Зубач О. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

*Трушковська А. Д.,
студентка I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету іноземної філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ МОВНОЇ ПАРИ АНГЛІЙСЬКА-НІМЕЦЬКА

Анотація. У статті досліджено лексичні та граматичні трансформації в процесі перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька. Окреслено проблематику дослідження та зазначено, що вивчення перекладознавчих аспектів у межах цієї мовної пари є важливим для збагачення українського перекладацького фонду та розширення міжнародних зв'язків. Насамперед наголошено на тому, що не існує єдиного загальноприйнятого визначення терміна «перекладацька трансформація» через багатогранність і багатоаспектність поняття. У цій статті «перекладацькі трансформації» описано як формальні та семантичні перетворення вихідного тексту в процесі перекладу з метою адаптації його до цільового тексту зі збереженням змісту. За основу в дослідженні взято власне розроблену класифікацію трансформацій із поділом їх на лексичні, граматичні, семантичні, стилістичні та комплексні.

Детальному вивченню, опису та систематизації в цій статті підлягають лише лексичні та граматичні трансформації. Проаналізовано такі лексичні трансформації, які використовуються в процесі перекладу з німецької мови на англійську та навпаки, як-от: транскрипцію, транслітерацію, запозичення, калькування, а також перестановку, додавання та опущення на лексичному рівні. Подано визначення поняття «лексичні трансформації» та роз'яснено необхідність їхнього застосування.

У статті описано граматичні трансформації, визначено це поняття та наведено приклади їхнього застосування. До граматичних трансформацій, що застосовуються в процесі перекладу з німецької мови на англійську та навпаки, віднесено: синтаксичне уподібнення, членування речень, об'єднання речень, перестановку, додавання, опущення та морфологічні (транспозиція) й синтаксичні заміни. Доведено, що перекладацькі трансформації можуть бути реалізовані на всіх рівнях мовної структури: фонологічному, морфологічному, лексико-семантичному та синтаксичному.

Ключові слова: переклад, трансформація, перекладацька трансформація, лексична трансформація, граматична трансформація, мовна пара англійська-німецька, німецька мова, англійська мова.

Постановка проблеми. Сучасний світ глобалізації, модернізації всіх сфер життя та міжнародної кооперації стикається з постійною необхідністю взаєморозуміння та співпраці між багатьма культурами та націями, що є носіями різних мов.

Одним із головних інструментів для досягнення цієї мети, звичайно, окрім використання мови міжнародного спілкування, як-от англійської, є переклад – процес, який вимагає не лише майстерності в знанні двох або більше мов, а й розуміння та врахування культурних контекстів.

Упродовж останніх десятиліть наукові праці в галузі перекладу посідають важливе місце серед усіх закордонних і вітчизняних лінгвістичних досліджень. До активного вивчення мовних і позамовних перекладознавчих аспектів на матеріалі різноманітних мовних пар звертаються й українські дослідники, які, у такий спосіб, роблять вагомий внесок у збагачення українського перекладацького фонду. Виразною рисою, яку можна простежити в цих працях, очевидно, є той факт, що аналіз завжди стосується перекладу з української або ж на українську – і зазвичай це також на мову іншої мовної гілки. Однак кількість досліджень в українському науковому медіапросторі, які, до прикладу, охоплюють роботу з парою споріднених мов неслов'янської групи (англійська-німецька, французька-італійська тощо) та спрямовані на український ринок перекладацьких послуг, є надзвичайно обмеженою. Одна з причин полягає в нестачі систематичного теоретичного огляду конкретної проблематики й також донедавна полягала у відсутності в них потреби. Проте, оскільки міжнародні відносини між державами тіснішають, а поняття медійності набуває нової сили, необхідність проведення таких досліджень зростає.

Статтю присвячено вивченню та систематизації перекладацьких трансформацій на матеріалі мовної пари англійська-німецька, що дасть змогу частково заповнити вищезазвану «наукову прогалину». Окрім того, результати дослідження стануть особливо корисними як для студентів-германістів українських ВНЗ, які тільки розпочинають свій професійний шлях, так і для досвідчених перекладачів.

Аналіз досліджень. Про зацікавленість у дослідженнях на тему перекладацьких трансформацій свідчить активна наукова діяльність українських філологів, лінгвістів, викладачів, перекладачів, студентів тощо. У своїх працях вони описують, перш за все, загальні теоретичні засади цього питання, як-от: «Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їхньої класифікації» [1]; «Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації» [2]; «Перекладацькі

трансформації та їхнє різноманіття у перекладних виданнях художньої літератури» [3]. До того ж, вони охоплюють найрізноманітніші аспекти, що стосуються перекладацьких трансформацій: «Перекладацькі трансформації у статуті ООН (на матеріалі мовної пари німецька-українська)» [4]; «Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві (українське та англійське перекладознавство)» [5]; «Лексичні та граматичні трансформації в перекладі англійських романів у жанрі фентезі українською мовою (Дж. Р. Р. Толкін «Володар Перснів»)» [6]; «Перекладацькі трансформації в англо-українських перекладах у сфері інженерії» [7]; «Лексичні трансформації при еквівалентному перекладі конвенцій з англійської та французької мов українською» [8] тощо. Проаналізований перелік дає змогу простежити, що дослідження мовної пари англійська-німецька для україномовної спільноти не є поширеними, що є ще одним свідченням актуальності цієї роботи.

Під час дослідження було використано описовий метод (для опису лексичних і граматичних перекладацьких трансформацій), порівняльний метод (для зіставлення структурно-граматичних особливостей англійської та німецької мов), метод аналізу (для опрацювання перекладацького матеріалу мовної пари англійська-німецька), зокрема застосовано методіку систематизації (для розроблення власної класифікації перекладацьких трансформацій та упорядкування їх за групами).

Мега статті – окреслити проблематику дослідження; розтлумачити важливість перекладу на матеріалі мовної пари англійська-німецька в українському науковому медіапросторі; визначити, описати та проаналізувати лексичні та граматичні трансформації, які використовуються в процесі перекладу з німецької мови на англійську та навпаки; систематизувати їх за власне розробленою класифікацією; продемонструвати їхнє застосування за допомогою прикладів.

Виклад основного матеріалу. Переклад – один із найскладніших видів розумової діяльності людини. Відколи люди розпочали розмовляти різними мовами, усний і письмовий переклади стали незамінними засобами подолання мовного бар'єру – в економічних відносинах, військово-політичній експансії та мирних подорожах, у контексті культурного обміну й розвитку філософії, науки, літератури, релігії тощо [9, с. 5]. У процесі перекладу відбувається взаємодія представників двох мовних і лінгвокультурних спільнот, що володіють різним світосприйняттям і певним фондом культурної спадщини: фоновими знаннями, мовним етикетом, морально-естетичними нормами тощо [10, с. 13]. Тож процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої, а включає низку культурних і лінгвопрагматичних особливостей, із якими перекладач повинен бути обізнаним. Одним із прийомів, які дають перекладачам змогу долати міжмовні та міжкультурні труднощі, є трансформації [11, с. 5].

Термін «трансформація» запозичено з трансформаційної граматики. У різних працях з теорії перекладу найчастіше його можна зустріти в словосполученні «перекладацькі трансформації» – тобто способи перетворення елементів вихідного тексту в процесі перекладу, які не тільки забезпечують адекватність передачі змісту, але й також адаптують його до мовно-культурних особливостей цільової аудиторії [9, с. 129]. Визначення поняття «перекладацька трансформація», однак, не є однозначним через різноманіття підходів і поглядів на процес перекладу. У цій роботі

ми посилатимемося на загально визнане, подане у лінгвістичній енциклопедії О. О. Селіванової, трактування цього терміну, адже воно точно та лаконічно передає його сутність:

Трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні призначеної для передачі інформації [1, с. 148].

На вибір трансформації впливають як лінгвістичні, так й екстралінгвістичні фактори, адже кожна мова має свою структуру, засади й принципи, і в кожній мовній спільноті існують норми мовної поведінки. І саме ця невідповідність між мовою оригіналу та мовою перекладу спонукає перекладача використовувати еквівалентні міжмовні трансформації [9, с. 129]. Не існує загальної думки і щодо питання класифікації трансформацій. Одні науковці розподіляють їх за типами, інші – за рівнями, на яких відбуваються видозміни. Єдине, із чим усі дослідники погоджуються, те, що будь-який поділ є досить умовним. Це пов'язано з тим, що деякі трансформації можна застосувати лише комплексно, тобто вони завжди переплітаються.

Німецька та англійська мови належать до однієї мовної групи – германської гілки індоєвропейської мовної родини. Вони мають спільне походження, що полегшує вивчення та розуміння одна одної, однак, з іншого боку, певні відмінності в граматичній і лексичній системах обох мов із плином часу все ж таки розвинулися. Мовна пара німецька-англійська вважається однією з найважливіших у світі сучасних комунікацій, оскільки ці мови мають значний вплив як у сфері бізнесу та технологій, так і в гуманітарних науках і культурному обміні. Німеччина та англійські країни, як-от США й Велика Британія, роблять потужний вклад у світову економіку. Розвиток перекладацьких студій на матеріалі цих мов сприятиме тіснішій співпраці та взаєморозумінню між державами, а також відкриватиме нові економічні, технологічні, культурні та освітні можливості.

Окрім того, вражає роль німецько-англійського перекладу у сфері машинного перекладу. Хоча у світі існує понад 5000 мов, мовна пара німецька-англійська є найуживанішою у цій галузі. На одній із найважливіших щорічних зустрічей дослідників автоматизованого перекладу – Конференції з машинного перекладу (Conference on Machine Translation) – німецько-англійські напрацювання займають важливе місце [12, с. 175].

У цьому дослідженні при перекладі з німецької на англійську та навпаки ми опираємося на власне розроблений поділ перекладацьких трансформацій на чотири основні групи: лексичні, граматичні (морфологічні та синтаксичні), семантичні, стилістичні, а також додаткову – трансформації змішаного типу або комплексні: лексико-граматичні та лексико-семантичні. Перевагу надано саме такій класифікації, оскільки вона охоплює три лінгвістичні аспекти – лексичний, граматичний і семантичний, а також відокремлює у формальну категорію функційно-стильові засоби мови. Проте детально у роботі розглядаються лише лексичні та граматичні трансформації.

Лексичні трансформації – це різноманітні перетворення лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу для максимально точної передачі їхнього лексичного значення та змістового наповнення. Необхідність їхнього застосування полягає у відмінностях структури словникового складу обох

мов і незбіжності обсягу значень мовою оригіналу та мовою перекладу [13, с. 49]. Лексичні перетворення застосовують при перекладі мовних одиниць, що «виходять за межі» цільової мови, наприклад, власні назви або терміни, які специфічні для вихідної мови, але невідомі в цільовій. Це також можуть бути технічні терміни з різних галузей знань, включно з тими, що описують об'єкти, явища та поняття, які є характерними для вихідної культури [9, с. 130].

У нашій класифікації до лексичних трансформацій відносимо: **транскрипцію** (*Transkription; transcription*), **транслітерацію** (*Transliteration; transliteration*), **запозичення** (*Entlehnung; borrowing*), **калькування** (*Lehnübersetzung; calque/loan translation*), а також **перестановку** (*Permutation/Umstellung; permutation*), **додавання** (*Addition/Hinzufügung; addition*), **опущення** (*Auslassung; omission*) на лексичному рівні (оскільки останні три трансформації також можуть застосовуватися й на граматичному).

Транскрипція (передача звукового складу слова мови-оригіналу за допомогою літер цільової мови) і **транслітерація** (передача графічного складу слова мови-оригіналу за допомогою літер цільової мови) – не широко поширені лексичні трансформації при перекладі з німецької на англійську, оскільки обидві мови застосовують латинську абетку, а вищезазвані трансформації найбільш уживані при перекладі між мовами різних орфографічних систем, як-от з латиниці на кирилицю й навпаки.

Запозичення передбачає взяття слова безпосередньо з однієї мови та використання його в іншій без перекладу; тобто прийняття лексичної одиниці з іноземної мови. До прикладу, використання в німецькому тексті таких лексем: *Knowhow*, *Braindrain*, *Saondtrack*. **Калькування** означає буквальний переклад, буквальне перенесення або копіювання іншомовного слова або словосполучення за допомогою слів цільової мови: *job interview* → *Vorstellungsgespräch*; *annual report* → *Jahresbericht*; *public transport* → *öffentlicher Verkehr*; *health insurance* → *Krankenversicherung*.

Перестановка – це зміна порядку елементів – у цьому разі одиничних слів або словосполучень – у перекладеному реченні без загальної структурної втрати, або перестановка слова з одного речення в інше для досягнення більш природного звучання в цільовій мові: *“Ich habe heute einen interessanten Film gesehen.”* – *«I have watched an interesting movie today»* (тут і далі за відсутності цитування приклади речень оригіналу та їхній переклад – Трушковської А. Д.). У цьому прикладі слово *heute* (сьогодні) у німецькому реченні стоїть посередині, тоді як в англійському перекладі *today* переміщено на кінець речення; загальну структуру збережено, тобто порядок головних членів речення не змінено. Це зроблено для того, щоб речення звучало більш природно в англійській мові, а також відповідало правилам структури англійського речення.

Додавання – це різновид перекладацької трансформації, мета якої полягає у відтворенні в перекладеному тексті тих слів, що були пропущені в оригінальному тексті, але є необхідними для повного розуміння цільовою аудиторією: *“Er studierte an der Universität in Bamberg.”* – *«He studied at the university in the city of Bamberg, Germany.»* У цьому прикладі для кращого розуміння того, що йдеться саме про місто в Німеччині, в англійському перекладі було додано лексеми *the city of Germany*.

Протилежним додаванню прийомом, коли зайві або «надлишкові» слова при перекладі викидають або опускають, є **опущення**: *“Nach einem langen und anstrengenden Arbeitstag war er sehr müde und erschöpft.”* – *«After a long and tiring day at work, he felt exhausted.»* Оскільки лексичні одиниці *sehr müde* і *erschöpft* мають однакове значення й відображають ту саму інтенсивність втомлюваності, немає потреби використовувати їх у парі.

Наступна група – **граматичні (синтаксичні) трансформації** – перекладацькі трансформації, що передбачають заміну структури слова, словосполучення або речення зі збереженням семантичної інформації. При перекладі з англійської на німецьку та навпаки найпоширеніші відмінності спостерігаємо в порядку слів у реченні, вживанні часових форм, вираженні модальності, у формах пасивних конструкцій тощо.

До граматичних трансформацій відносимо: **синтаксичне уподібнення / дослівний переклад** (*syntaktische Assimilation/wörtliche Übersetzung; syntactic assimilation/literal translation*); **членування речень** (внутрішнє та зовнішнє) (*Satzteilung; division of sentences*); **об'єднання речень / інтеграція** (*Satzkombination; combination of sentences*), а також, за таким же принципом, що й лексичні перетворення, **перестановку** (*Permutation/Umstellung; permutation*); **додавання** (*Addition/Hinzufügung; addition*); **опущення** (*Auslassung; omission*) і **граматичні заміни** (*grammatikalische Ersetzungen; grammatical replacements*) на морфологічному (найпоширеніша – транспозиція (*Transposition; transposition*) й синтаксичному рівнях.

Синтаксичне уподібнення (або дослівний переклад) – це граматична видозміна, коли синтаксична структура оригіналу перетворюється на аналогічну структуру мови-перекладу. Цей вид трансформації застосовується тоді, коли в мові-оригіналу й мові-перекладі існують паралельні синтаксичні структури [13, с. 21], напр.: *“Der Wissenschaftler erklärte, dass die Ergebnisse der Studie äußerst überraschend waren.”* – *«The scientist explained that the results of the study were extremely surprising.»*

Членування речення – граматична видозміна, за якої синтаксична структура речення-оригіналу перетворюється на дві чи більше предикативні структури в реченні-перекладі. Трансформація членування призводить або до перетворення простого речення мови-оригіналу на складне речення мови-перекладу або ж до перетворення простого чи складного речення мови-оригіналу на два чи більше самостійних речень у мові-перекладу [13, с. 21], напр.: *“Er ging zur Arbeit, obwohl er krank war, und erledigte alle seine Aufgaben.”* – *«He went to work even though he was sick. He completed all his tasks.»*

Об'єднання речень – граматична видозміна, коли синтаксична структура речення-оригіналу змінюється через поєднання двох чи більше простих речень в одне складне, або ж складне речення мови-оригіналу перетворюється на просте речення в мові-перекладу [13, с. 22], напр.: *“Es regnete. Wir blieben zu Hause.”* – *«It was raining, so we stayed home.»*

Перестановка – зміна місця розташування частин складного речення або самостійних речень у тексті мови перекладу в порівнянні з текстом мовою оригіналу [13, с. 35], напр.: *“Als der Sturm begann, suchten die Menschen Schutz in ihren Häusern, und die Straßen wurden leer.”* – *«The streets became empty as people took shelter in their homes when the storm began.»* У цьому прикладі в англійському перекладі змінилося розта-

шування частин речення. Частини “*suchten die Menschen Schutz in ihren Häusern*” («люди шукали захист у своїх будинках») і “*die Straßen wurden leer*” («вулиці спорожніли») переставлено місцями для більш природного звучання в англійській мові.

Перекладацькі трансформації додавання та опущення на граматичному рівні стосуються частин складного речення або самостійних речень у тексті. Додавання означає введення додаткових частин складного речення або нових самостійних речень у текст перекладу, яких немає в оригіналі. Мета – розтлумачити контекст, пояснити причини чи наслідки або зробити текст зрозумілішим для цільової аудиторії. Опущення полягає у видаленні частин складного речення або навіть цілих самостійних речень, які можуть бути надмірними або зайвими, із тексту перекладу.

Граматичні заміни – спосіб перекладу, коли граматична одиниця мови-оригіналу перетворюється в одиницю мови-перекладу з іншим граматичним значенням. Заміни може підлягати граматична одиниця мови-оригіналу будь-якого рівня: словоформа, частина мови, частина речення, речення певного типу [13, с. 22]. Варто зазначити, що граматичні заміни поділяються на морфологічні та синтаксичні. 1) **Перший тип** включає заміну форм слова, частин мови (транспозиція) і членів речення:

а) заміна форм слова – заміна числа, роду іменників; форми та часу дієслова; способу дієслова тощо. У нижче наведеному прикладі умовний спосіб дієслова при перекладі замінено на наказовий: “*Wir könnten morgen in ein Restaurant gehen.*” – «*Let's go to a restaurant tomorrow.*»

б) заміна частин мови (транспозиція) – заміна морфологічної категорії слів, як-от заміна іменника дієсловом, прикметником, займенником і навпаки; заміна дієслова іменником, дієприкметником тощо, напр.: англ. дієслово → нім. іменник: *as the costs rise* → *mit dem Ansteigen der Kosten*;

в) заміна членів речення – перебудова синтаксичної структури одиниці (підмет на присудок, підмет на додаток тощо): слова та словосполучення у тексті перекладу вживаються в інших синтаксичних функціях, ніж їхні відповідники в тексті оригіналу [13, с. 35], напр.: “*Der Sturm zerstörte viele Häuser.*” – «*Many houses were destroyed by the storm.*» У цьому прикладі підмет *Der Sturm* (гроза, буря) у німецькому реченні замінено на додаток *by the storm* в англійському реченні, а додаток *viele Häuser* (багато будинків) в оригіналі стає підметом *Many houses* в перекладі. У таких реченнях спостерігаємо видозміну «*пасив* → *актив*», коли суб'єкт перетворюється на об'єкт. Варто зазначити, що така трансформація пов'язана з вищеназваною, оскільки часто при заміні частин мови відбувається заміна членів речення.

2) До **синтаксичних заміни** належать зміна порядку слів у реченні, заміна частини речення, заміна одного типу речення на інше [3, с. 147]:

а) Зміна порядку слів у реченні – трансформація, за допомогою якої у перекладеному реченні змінюється порядок слів у порівнянні з реченням оригіналу відповідно до норм синтаксису мови, якою відбувається переклад [11, с. 5]. Ця трансформація є тотожною граматичній перестановці:

б) Заміна частини речення – заміна головної частини речення підрядною і навпаки: “*Während ich an meinem Laptop arbeitete, kam mein Bruder ins Zimmer*” (підрядна частина + головна). – «*I was working on my laptop when my brother entered the room*» (головна + підрядна).

в) Заміна одного типу речення на інше:

– Заміна простого речення складним і навпаки: “*Es war so kalt, dass ich keinen Finger bewegen konnte.*” (складнопідрядне речення) – «*I couldn't move a finger because of the cold.*» (просте речення).

– Заміна складнопідрядного речення складносурядним і навпаки: “*Als ich zur Arbeit ging, traf ich meine alte Freundin, die ich seit Jahren nicht mehr gesehen hatte.*” (складнопідрядне) – «*I went to work, and I met my old friend whom I hadn't seen for years.*» (складносурядне).

– Заміна сполучникового речення безсполучниковим і навпаки: “*Es war spät, aber er blieb noch im Büro, um die Arbeit zu beenden.*” (сполучникове) – «*It was late; he stayed in the office to finish the work.*» (безсполучникове).

Однак, варто пам'ятати, що перекладацькі трансформації – це засоби перекладу, які зазвичай використовують у комплексі. Перестановку комбінують із заміною, синтаксичну заміну можуть поєднувати з додаванням, лексична заміна може перетинатися з граматичною тощо [3, ст. 148].

Висновки. Потужна міжнародна співпраця та міжкультурна комунікація роблять сферу перекладу надзвичайно актуальною. Дослідження перекладацьких аспектів на матеріалі різноманітних мовних пар є важливим для розвитку теоретичних засад перекладознавства та покращення практичної перекладацької діяльності. Малодослідженою в українському перекладацькому науковому просторі досі залишається мовна пара англійська-німецька. Оскільки обидві мови активно застосовують у міжнародних відносинах, торгівлі та бізнесі, якісний переклад у межах цієї пари сприятиме тіснішому співробітництву та розвитку стосунків між англійськими й німецькомовними партнерами, а також відкриватиме нові можливості для українських перекладачів-германістів.

Оскільки основу адекватності перекладу становлять перекладацькі трансформації, вони викликають неабиякий інтерес у дослідників. На сьогодні через багатогранність і багатоаспектність цього поняття єдиного визначення терміну «трансформація» не існує, так само як і єдиної класифікації. У статті перекладацькі трансформації описано як міжмовні формальні або семантичні перетворення, які дають змогу здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу зі збереженням змісту. Вони можуть бути реалізовані на всіх рівнях мовної структури: фонологічному, морфологічному, лексико-семантичному та синтаксичному. Використання тієї чи іншої трансформації залежить від типу тексту, його стилю, мети перекладу, особливостей мовних структур вихідної та цільової мов, зокрема від екстралінгвістичних факторів, як-от контексту, оточення, у якому відбувається комунікація, культурних особливостей тощо.

За основу в дослідженні взято власне розроблену класифікацію трансформацій із поділом їх на лексичні, граматичні, семантичні, стилістичні та комплексні. У процесі перекладу з німецької на англійську та навпаки виокремлюємо такі лексичні трансформації, як-от: транскрипцію, транслітерацію, запозичення, калькування, а також перестановку, додавання, опущення. До граматичних трансформацій відносимо: синтаксичне уподібнення, членування речень, об'єднання речень, перестановку, додавання, опущення та морфологічні (транспозиція) й синтаксичні заміни. Додавання, опущення, заміна та перестановка застосовуються як на лексичному, так і на

граматичному рівнях. Резюмуючи наведені в роботі приклади, можна відзначити, що трансформації включають зміни з лексичними одиницями та поняттями; граматичними структурами, частинами мови, членами реченнями, реченнями та пропозиціями, а також модифікації зі смислами та значеннями слів і фраз.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у визначенні та детальному описі семантичних, стилістичних і комплексних (лексико-граматичних і лексико-семантичних) перекладацьких трансформацій, які використовуються в процесі перекладу з німецької мови на англійську та навпаки.

Література:

- Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їхньої класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2015. Т. 2, № 19. С. 148–150.
- Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2019. Т. 4, № 43. С. 72–74.
- Поліщук Л. П., Пушкар Т. М. Перекладацькі трансформації та їх різноманіття у перекладних виданнях художньої літератури. *Інноваційні проекти та парадигми міжнародної освіти* : матеріали І Міжнар. мультидисциплінар. науково-практ. інтернет-конф., м. Тбілісі, Грузія – м. Київ, Україна, 28 лют. – 1 берез. 2023 р. Грузія, 2023. С. 146–150.
- Гутнікова А. В. Перекладацькі трансформації у статуті ООН. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: «Філологія»*. 2018. № 18. С. 162–167.
- Козачук А. М. Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2023. № 89. С. 129–136.
- Поліщук Л. П., Пушкар Т. М. Лексичні та граматичні трансформації в перекладі англійських романів у жанрі фентезі українською мовою (Дж. Р. Р. Толкін «Володар Перснів»). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 1, № 26. С. 221–225.
- Шаранова Ю. В., Маслов Є. О. Перекладацькі трансформації в англо-українських перекладах у сфері інженерії. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 3, № 27. С. 150–154.
- Шевцова О. В. Лексичні трансформації при еквівалентному перекладі конвенцій з англійської та французької мов українською. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2012. № 30. С. 175–178.
- Курс лекцій з теорії перекладу: *Übersetzungstheorie* : навч. посіб. / уклад. А. А. Король. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2021. 152 с.
- Косьянова І. В. Одомашнення та очуження при перекладі аудіо-медіального тексту. *Збірник тез Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій* : матеріали ХХ науково-практ. студент. конф. ЗІЕІТ, м. Запоріжжя, 4–6 груд. 2018 р. Запоріжжя, 2018. С. 13.
- Амеліна С. О. Переклад дієприкметника та дієприкметникових конструкцій. *Збірник тез Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій* : матеріали ХХ науково-практ. студент. конф. ЗІЕІТ, м. Запоріжжя, 4–6 груд. 2018 р. Запоріжжя, 2018. С. 5.
- Murray K. (2018). In German-to-English Translation: A Driving Force Behind Machine Translation. Donahue, W. C., Mein, G., & Parr, R. (Ed.), *andererseits – Yearbook of Transatlantic German Studies* (pp. 175–179). Bielefeld: Transcript Publisher.
- Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт за спеціальністю «Переклад»: Базові теоретичні поняття : посібник / ред. О. В. Ребрій ; уклад. Д. О. Гайдар. Харків, 2015. 67 с.

Zubach O., Trushkovska A. Lexical and grammatical transformations in the translation process on the material of the English-German language pair

The article examines lexical and grammatical transformations in the translation process on the material of the English-German language pair. The research question is outlined and it is stated that the study of translational aspects within this language pair is extremely important for the enrichment of the Ukrainian translation fund and the expansion of international relations. First of all, it is emphasised that there is no single generally accepted definition of the term “translation transformation” due to the multifaceted and multidimensional nature of this concept. In this paper, “translation transformations” are described as formal and semantic changes of the source text in the translation process with the aim of adapting it to the target text while preserving the content. The research is based on a self-developed transformation classification with their division into lexical, grammatical, semantic, stylistic and complex.

In this article, only lexical and grammatical transformations are subject to detailed study, description and systematisation. Such lexical transformations used in the translation process from German to English and vice versa as: transcription, transliteration, borrowing, calque/loan translation as well as permutation, addition and omission at the lexical level, are analysed. The definition of the notion of “lexical transformation” is presented and the need for their usage is explained.

The article describes grammatical transformations, defines this notion and gives examples of their usage. Grammatical transformations used in the translation process from German to English and vice versa include: syntactic assimilation, division of sentences, combination of sentences, permutation, addition, omission as well as morphological (transposition) and syntactic replacements. It is proven that translation transformations can be implemented at all levels of the language structure: phonological, morphological, lexical-semantic and syntactic.

Key words: translation, transformation, translation transformation, lexical transformation, grammatical transformation, English-German language pair, German, English.